

FOKUS: BOSNIA – 25 ÅR ETTER SEBRENICA

«Isto sranje, novo pakovanje». 25 år etter Srebrenica:
Ideen om etnisk rene stater har fortsatt betydning i
Bosnia-Hercegovina

Jon Hallvard Kværne
Universitetet i Oslo

Sammendrag

Det er gått en generasjon siden krigen i Bosnia-Hercegovina var over. Likevel lever landets innbyggere fortsatt i fattigdom og frustrasjon. Det kan virke som et mysterium at Bosnias stabile politiske elite holder seg ved makten i valgperiode etter valgperiode, uten å bli alvorlig utfordret. Dette på tross av at de jevnlig er involvert i korrupsjonsskandaler som tapper staten for ressurser, hindrer en velfungerende administrasjon og ødelegger tilliten mellom borgerne. Hva er det politikerne gir sine velgere, når de ikke kan gi dem fremskritt og velstand? En viktig del av svaret er: ideen om «etnisk rene» stater. Denne ideen betinger fortsatt mye av politikken i Bosnia-Hercegovina så vel som i flere av de andre jugoslaviske etterfølgerstatene. Aktører utenfra utnytter dette for å oppnå egne mål. Spesielt ser det ut som om Republika Srpskas sterke mann, Milorad Dodik, får russisk hjelp i stadige forsøk på å ytterligere sementere etniske skillelinjer i Bosnias statsordning. Men like lite som på 1990-tallet gir ideen om etnisk separasjon svar på hvordan landene i regionen kan oppnå velstand og leve i fred med naboene.

Nøkkelord: etnisk separasjon · svak økonomi og korrupsjon ·
Republika Srpska · russisk innflytelse

*Kontaktinformasjon: Jon Hallvard Kværne, e-post: jonkvaerne@yahoo.com

©2020 Jon Hallvard Kværne. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially, provided the original work is properly cited and states its license.

Citation: Jon Hallvard Kværne (2020). «Isto sranje, novo pakovanje». 25 år etter Srebrenica: Ideen om etnisk rene stater har fortsatt betydning i Bosnia-Hercegovina. *Internasjonal Politikk*, 78(2): 207–216. <http://dx.doi.org/10.23865/intpol.v78.2319>

Innledning

Det er gått en hel generasjon siden krigen i Bosnia-Hercegovina² var over. Likevel lever landets innbyggere fortsatt i fattigdom og frustrasjon. Det kan virke som et mysterium at Bosnias stabile politiske elite holder seg ved makten i valgperiode etter valgperiode, uten å bli alvorlig utfordret. Hva er det de gir sine velgere, når de ikke kan gi dem fremskritt og velstand? En viktig del av svaret er: ideen om «etnisk rene» stater. Denne ideen betinger fortsatt mye av politikken i Bosnia-Hercegovina så vel som i flere av de andre jugoslaviske etterfølgerstatene. Men like lite som på 1990-tallet gir ideen svar på hvordan landene skal bli mer produktive, få bedre administrasjon, bedre rettsvesen og leve i fred med naboene.

Situasjonen i Bosnia i dag

I februar i år besøkte jeg Sarajevo for første gang på et par år. Det var strålende solskinn, åsene rundt Sarajevo var glitrende snødekte, i de luneste solhellingene var det bart. Som en fantastisk norsk april-påske. Kompisen min parkerte bilen i utkanten av byen, og vi trasket langsetter småveier gjennom de nærmeste landsbyene. Snart hadde vi en fantastisk utsikt over byen og over fjellene utover mot kysten. Ikke bare én eller to rekker, men blåne etter blåne etter blåne. Hvis ting hadde vært på stell, ville Bosnia vært det perfekte stedet å leve for de som er interessert i friluftsliv og et liv i kontakt med naturen. Men det er mange skår i gleden for den som er glad i Bosnia. Det er umulig ikke å se alle problemene landet sliter med: Den elendige økonomien, den massive utvandringen og den følelsesmessige arven fra krigen som det ser ut til at man aldri får tatt et oppgjør med.

Bosnia har vannkraft, brukbare forhold for jordbruk og industritradisjoner. Likevel er brutto nasjonalprodukt lite imponerende 5700 USD per hode (EU-gjennomsnittet er 34 500 USD). Også de andre jugoslaviske etterfølgerstatene som ikke er medlem av EU (Kosovo, Montenegro, Nord-Makedonia og Serbia), har i gjennomsnitt lignende tall.³ Her er det interessant å sammenligne med Romania og Bulgaria: Selv om de hadde et dårligere økonomisk utgangspunkt for 30 år siden, har de i dag opp mot dobbelt så høyt BNP per hode som de nevnte jugoslaviske etterfølgerstatene (World Bank, 2018).⁴

¹ «Isto sranje, novo pakovanje» er bosniernes versjon av «Plus ça change, plus c'est la même chose», der de på en folkelig måte uttrykker at det som har skjedd før, ikke sjelden skjer igjen.

² For enkelhets skyld ofte referert til som bare «Bosnia».

³ Kosovo 4200 USD, Montenegro 8400 USD, Nord-Makedonia 5500 USD, Serbia 6400 USD.

⁴ Bulgaria 8900 USD, Romania 11 300 USD.

Hvorfor en slik svak økonomi? Det er tross alt 25 år siden krigen var over. En viktig faktor er at Bosnias myndigheter gjør en utilfredsstillende jobb. Bosnias komplekse politiske system gjør at større byer kan ha opptil fem nivåer med betalte politikere og administrative organer. Dette forvokste politiske og administrative systemet har så langt ikke kunnet vise til gode resultater, men fører til store belastninger for statsbudsjettet. For eksempel er det utbredt at ledere av alle slags offentlige institusjoner disponerer tjenestebil og gjerne sjåfør. Hvert år bruker fattige Bosnia millioner av euro på biler til politikere og offentlig ansatte (Balkan Insight, 2019a). Myndighetene kontrollerer videre en mengde statseide selskaper, men disse er dårlig drevet. Politikerne gir sjefsjobbene som «belønning» til venner og allierte, og opprettholder ulønnsomme arbeidsplasser i byene der de har sin støtte. Ifølge det internasjonale pengefondet kunne Bosnias årlige vekst vært nesten dobbelt så stor som i dag, dersom de statseide selskapene hadde vært drevet skikkelig (Reuters, 2020). Dagens vekstrate på cirka 3 prosent er langt fra nok til å få Bosnias økonomi på fote fra dagens dårlige utgangspunkt.

Transparency Internationals sjef i Bosnia konkluderte i 2018 med at det er «gjennom politikk man kommer til business, penger og finansiell og all annen makt» (Radio Slobodna Evropa, 2018). En av de viktigste industribedriftene i Bosnia var smelteverket Aluminij Mostar. Området der fabrikk ligger, ble holdt av bosnisk-kroatiske styrker under krigen. Etter krigen var det bare kroatiske arbeidere som fikk lov til å komme tilbake. Det største kroatiske partiet i Bosnia (HDZ BiH) brukte fabrikk til å skaffe støtte for politikken sin. De ga arbeiderne lønninger som lå langt over det vanlige, mens enkelte ledere, valgt ut fra partitilhørighet og ikke kvalifikasjoner, tjente astronomiske 10 000 euro i måneden. I løpet av noen år opparbeidet bedriften et underskudd på 200 millioner dollar, og i 2019 måtte den stenge. 900 arbeidere sto uten jobb. Dette er prisen borgerne må betale når de ikke er i stand til å hindre at egne ledere behandler staten som sin private melkeku.

Det samme vanstyret ser man også i rettsvesenet. For eksempel møtte lederen av rådet som utnevner dommere og anklagere (VSTV), Milan Tegeltija, i 2019 en forretningsmann som betalte for å få fortgang i saken sin. Tegeltijas ledsager, for øvrig en politimann, ble filmet mens han mottok pengene etter møtet (Žurnal, 2019). Dette har imidlertid ikke fått noen følger for Tegeltija. Ifølge Transparency Internationals «Corruption Perception Index» ligger Bosnia på 101. plass av 180 land, en sterk indikasjon på at korrupsjon er utbredt (Transparency International, 2020). Likevel kan det bosniske rettsvesenet vise til bare få rettskraftige dommer i korrupsjonssaker (Radio Slobodna Evropa, 2018). Det ser ut til å være liten bevissthet om at uten et velfungerende rettsvesen er det vanskelig å tiltrekke seg investeringer.

En slik tilstand i næringsliv og rettsvesen skaper et dårlig klima for vekst. Borgerne har ikke tillit til hverandre, og mange ser det som tingenes naturlige tilstand at man underslår penger eller utnytter andre. Dette fikk vi se et eksempel på i Norge, der det viste seg at 22 bosniske arbeidere på jobb for Statnett i Rogaland, i det skjulte ble tvunget til å avstå halvparten av lønnen sin til firmaet i Bosnia, der

de ellers var ansatt (Aftenposten, 2017). Det er videre en vanlig antagelse i dagens Bosnia at man kan få stillinger også i det offentlige ved å avstå en del av lønnen til den som ansetter deg.

De siste årene har titusenvis av bosniere årlig emigrert på jakt etter en bedre fremtid. Krigen og den påfølgende elendige økonomiske situasjonen har resultert i at bare 3,3 millioner av de rundt 4 millionene som bodde i landet før krigen, er igjen. Og befolkningssituasjonen vil ikke bli bedre, for Bosnia har et av de laveste fødselstallene i verden: 1,26 barn per kvinne (Balkan Insight, 2019d).

De sentrale politikerne i Bosnia har ofte erfaring som strekker seg over flere tiår. De er langt fra uvitende om hvordan de kan påvirke eget samfunn. Mangelen på fremskritt i retning av en fungerende rettsstat og gode praksiser i administrasjon og offentlige institusjoner gjør at man må stille spørsmål om disse politikerne virkelig ønsker å bevege landet mot EU-medlemskap.

Den politiske situasjonen

Det er åpenbart nok av utfordringer å ta tak i, så hvorfor tar ikke myndighetene i Bosnia tak i dem, og hvordan unngår de å bli stilt til ansvar av velgerne for den vanskelige situasjonen? Svaret på det første spørsmålet er at politikerne i Bosnia – som ellers på Balkan – har det bra og ikke sjelden beriker seg på statens bekostning. Mange av dem har interesse av at situasjonen ikke forandrer seg, for da kan de fort møte ubehagelige spørsmål om hvordan de har skaffet seg sine eiendommer og firmaer. Svaret på det andre spørsmålet er at de slipper unna ved bevisst å føre identitetspolitikk. Skulle de ønske det, har de alle muligheter til å utarbeide og drive gjennom tiltak for å gjøre samfunnene sine mer produktive og rettferdige. I stedet velger de å sikre seg velgernes støtte ved å fortelle eventyr om egen gruppes storhet og andre gruppers onde handlinger.

I Jugoslavia fikk kommunistpartiets identitetspolitikk til slutt alvorlige følger. Titos Jugoslavia vokste frem etter en periode med blodige konflikter mellom gruppene. Det ble ikke etablert en åpen og kritisk diskurs om krigen, alle var tvunget til å fortie enkelte sannheter og akseptere enkelte løgner. Samtidig var Jugoslavia et svært militaristisk og militarisert samfunn. Den felles fortellingen som bandt samfunnet sammen, var et glorifiserende eventyr om motstand under andre verdenskrig. Hær, politi og hemmelige tjenester var overdimensjonerte og hadde vel så mye som sin oppgave å kontrollere egen befolkning som å beskytte mot ytre fiender. På 1980-tallet innså styrende sirkler i Jugoslavia at den undertrykte nasjonalismen kunne reaktiveres og gjøres til et like effektivt middel for å kontrollere massene som kommunismens «brorskap og enhet». At identitetspolitikk i Jugoslavia fikk slike blodige følger, skyldtes en spesifikk «lokal» kontekst: Et samfunn tuftet på militaristiske idealer, en vond bagasje fra andre verdenskrig og et lederskap som disponerte omfattende maktmidler og var vant til å kunne handle uten å måtte stå til ansvar for noen utenfor sin egen krets. Vestlige politikere slet med å forstå tankesettet til den

jugoslaviske eliten på 1990-tallet (Mønnesland, 2020). Hvorfor skulle noen planlegge og sette i gang krig? Hva i all verden ville de tjene på det? Likevel kunne man altså se at det ble pumpet ut krigshissende stoff fra statskontrollerte medier, og at myndighetene faktisk organiserte og satte i gang en rekke kriger. Også i dag er det viktig at vi ikke glemmer at politiske tiltak som kan være ødeleggende for befolkningen som helhet, kan være rasjonelle ut fra en styrende elites egeninteresse.

Generelt er den politiske debatten i Bosnia i dag dominert av to temaer. Det ene er en uendelig rekke av diskusjoner rundt partikoalisjoner og partienes taktiske manøvreringer før neste valg – lokalvalg, parlamentsvalg, presidentvalg. Det spekuleres rundt koalisjoner, fraksjoner, stadig nye små og store partier. Disse diskusjonene har å gjøre med politikernes, og ikke velgernes, ve og vel. I februar 2020 så vi et interessant eksempel på mekanismen i og motivasjonen bak de politiske hestehandlene. Da måtte nestlederen for det størst bosnjakiske partiet (SDA) gå av, etter at det ble avslørt at han hadde lovet ansettelse i det offentlige til kollegaens kone dersom kollegaen stemte «riktig» på et partimøte (Balkan Insight, 2020b). Og når valgene først er over, er det ikke sjelden at politikerne blokkerer institusjoner og reformprosesser. Etter parlamentsvalget i oktober 2018, for eksempel, gikk det 14 måneder før det ble dannet regjering. Grunnen var uenighet om Bosnias videre kurs mot Nato. Republika Srpska er imot, den bosnjakisk-kroatiske føderasjonen er i stor grad for.

Bare et par måneder senere, i februar 2020, blokkerte Republika Srpskas lederskap parlamentet igjen. Denne gangen krevde de at en avgjørelse i grunnlovsdomstolen måtte omgjøres, og i tillegg at denne domstolen måtte få en annen sammensetning enn i dag, uten internasjonale dommere. Republika Srpska fikk her støtte av lederen for det dominerende bosnisk-kroatiske partiet (HDZ-BiH), Dragan Čović, som også ønsker en videre styrking av det etniske prinsipp i Bosnias politiske innretting. Slik sett fører han HDZ sin politikk fra krigen på 1990-tallet videre (Mønnesland, 2020). Republika Srpskas sterke mann, Milorad Dodik, truet samtidig med å ta Republika Srpska ut av Bosnia, noe han har gjort med jevne mellomrom i en årrekke.

Her er vi kommet til det andre sentrale temaet i bosnisk politikk, det vedvarende kravet om at etnisitet må være avgjørende faktor i hvordan samfunnet styres. Påstanden er at en stat der det lever mennesker med forskjellig etnisitet, ikke kan fungere. Dodik har truet i rundt 15 år med at Republika Srpska vil erklære uavhengighet fra Bosnia. Slik har han gang på gang skremt både det internasjonale samfunnet og oppildnet hjemmepublikummet, og hindret at oppmerksomheten rettes mot korrupsjonen og det generelle vanstyret som kjennetegner bosnisk politikk.

En lokal journalist oppsummerte Dodiks motivasjon for å vektlegge temaet nå i 2020 med at dette «ville sikre ham en behagelig valgkamp, uten å måtte ta bryet med vanskelige reformer og saker som angår velgernes reelle hverdag» (Balkan Insight, 2020a). Men kan det stadige fokuset på etnisitet få ytterligere konsekvenser? I april 2019 uttalte Dodik følgende: «Vi er allerede fraskilt, det er bare ikke

erklært.» Det avgjørende, slik Dodik ser det, er å vente på at den geopolitiske og regionale utviklingen skal skape øyeblikket da sammenslåing med Serbia blir mulig (Novosti, 2019).

Ytre aktører

Dodik har fremført den samme trusselen i mange år. Men kan øyeblikket han snakker om, komme? Dodiks analyse er i samklang med ting man hører fra Serbias utenriksminister, Ivica Dačić, når han snakker om Kosovo: Kosovo bør gå med på Serbias krav – fordi de internasjonale omstendighetene er forandret (Novosti, 2018). Det er rimelig å anta at det Dačić sikter til, er Russlands nye, aktive rolle, Trumps styre i USA og EUs indre problemer med Brexit og medlemsstater som Polen og Ungarn, som beveger seg i autoritær retning.

Det er utvilsomt dukket opp nye elementer de siste årene som man må ta hensyn til. Land som Tyrkia og Kina har skaffet seg økt innflytelse på Balkan, i tråd med sin generelle økonomiske vekst og økte politiske ambisjoner. Kina gir landene i regionen lån til store infrastrukturprosjekter, uten kravene om åpenhet som følger investeringer og lån fra EU-landene. Dette passer de lokale korrupte elitene utmerket (China Observers, 2019), da delkontrakter kan brukes som belønning til lojale politiske støttespillere (Radio Slobodna Evropa, 2020). Man kan forvente at Kinas innflytelse vil øke, for de siste årene har båndene mellom Serbia og Kina vært i sterk vekst. Tyrkia har bånd til SDA, det største partiet blant bosnjakene, og er ellers en viktig handelspartner for alle landene i regionen. Det er imidlertid Russland som inntil nylig har skilt seg ut som en aktiv spiller på Balkan. Et ustabilt Balkan er et utmerket redskap for å sørge for at Vestens oppmerksomhet holdes rettet mot EUs nærområde. Tiltak mot at landene på Balkan blir med i Nato, har symbolverdi og kan, dersom det lykkes, på sikt gi muligheter for økt russisk innflytelse. Selv om Kinas innflytelse er sterkt voksende, er den russiske innflytelsen de siste årene fortsatt interessant som eksempel på hvordan denne stormakten relativt åpent arbeider for et sett identifiserbare politiske mål.

I 2016 var Bosnias naboland Montenegro på vei mot Nato-medlemskap. I oktober det året ble det avslørt at pro-russiske krefter i landet hadde planlagt et kuppforsøk i forbindelse med parlamentsvalget. 13 personer ble dømt til fengselsstraffer, blant annet to offiserer fra den russiske militære etterretningen GRU, to fremtredende pro-serbiske montenegrinske politikere, en tidligere general fra Serbia og i tillegg en rekke personer med kjent kriminell bakgrunn (Bellingcat, 2017b).

Også i Bosnia kan man se tegn til at russiske myndigheter eksperimenterer med slike mer «hardhendte» midler for å påvirke situasjonen. I 2014 var det valgår i Bosnia, og Dodik var langt fra sikker på at han ville få det resultatet han ønsket. Plutselig dukket det opp et hundretalls kosakker i Banja Luka, de ble presentert som medlemmer av et folkløse ensemble, men det viste seg fort at de verken hadde erfaring med sang eller dans. De hadde derimot erfaring fra krigen i Øst-Ukraina,

der lederen deres hadde vær sjef for en paramilitær avdeling. På selve valgdagen møtte Dodik mannen som organiserte og betalte for besøket, Konstantin Malofeev. Malofeev er kjent som mellommann når russiske myndigheter organiserer aktiviteter de inntil videre ikke vil innrømme at de står bak. I 2014 ble han svartelistet av EU for sin rolle i Ukraina, der han hadde finansiert to viktige opprørsledere (Bellingcat, 2017a). Senere har man sett bånd mellom Dodik og den russiske «patriotiske» motorsykkelgjengen Nattulvene, som har avdelinger i Serbia og Republika Srpska (Voice of America, 2019).⁵ Mye kan tyde på at Dodik ser seg tjent med bånd til grupper som potensielt kan utføre «fysisk påvirkning» av motstandere. Den serbiske organisasjonen Srbska cast består av veltrente unge menn som liker å ta på seg svarte klær og uniformer. Enkeltmedlemmer har forbindelse med russiske organisasjoner, det serbiske militæret eller med kriminelle miljøer. Siden 2017 har man sett organisasjonen på besøk i Republika Srpskas parlament og marsjerende i Banja Lukas gater (Žurnal, 2018). På statlig nivå har Bosnias etterretningsvesen, OSA, erklært innreiseforbud for både Malofeev, Nattulvene og Srbska cast.

Her passer det å legge til at Dodik i 2019 gjorde et seriøst forsøk på å etablere en egen militærstyrke utenfor rammeverket foreskrevet av Dayton-avtalen. Han forsøkte å opprette en styrke på rundt 1000 mann, formelt sett en politireserve, men utstyrt med militære våpen og organisert som en enhetlig militær avdeling. Etter amerikansk press måtte Republika Srpska imidlertid skrinlegge denne planen (Balkan Insight, 2019c).

Også det største kroatisk partiet i Bosnia, HDZ BiH, har interessante bånd til Russland. I 2017 kan det se ut som om partifunksjonærer forsøkte å få russiske investorer til å involvere seg i tidligere omtalte Aluminij Mostar. På samme tid møtte partilederen, Dragan Čović, den russiske ambassadøren i Bosnia gjentatte ganger. Čović uttalte at Bosnia måtte unngå å bidra til «global polarisering», og antydte slik at Bosnia i større grad kunne ta hensyn til russisk politikk. Samtidig uttalte den russiske ambassadøren støtte til Čovićs syn om at «det fortsatt finnes et uløst kroatisk problem i føderasjonen», og at det måtte skapes likeverd mellom «de statsbærende folkegruppene», i realiteten støtte til ytterligere styrking av det etniske prinsipp i Bosnias statsinnretning (Žurnal, 2020).

Av ytre aktører er det til syvende og sist likevel Serbia som i størst grad er forbundet med utviklingen i Bosnia. Dodik er jevnlig til stede i serbisk offentlighet, og Serbias toppolitikere deltar jevnlig på arrangementer i Republika Srpska, for eksempel feiringen av RS-dagen, som Bosnias grunnlovsdomstol har erklært som ulovlig. Serbias president Vučić er ofte å se ved Dodiks side. Han gjentar at han

⁵ Lederen for Nattulvenes RS-avdeling er for øvrig et godt eksempel på hvordan nasjonalisme, politikk og økonomi henger sammen. I tillegg til å lede en nasjonalistisk forening var han sjåfør for Republika Srpskas energiminister. I 2017 ble han tildelt en statlig kontrakt på 1,5 millioner euro for å bygge et mindre vannkraftverk, til tross for at han ikke hadde relevant erfaring, og firmaet hans var et «postboksfirma» som ikke kunne vise til noen som helst slags aktivitet (Balkan Insight, 2019b).

respekterer Bosnia-Hercegovinas enhet innenfor rammene av Dayton-avtalen, men avstår samtidig fra å kritisere Dodiks trusler om løsrivelse. Serbias nylig vedtatte nasjonale sikkerhetsstrategi pålegger for øvrig landet å forsvare serbere «hvor de enn bor», og Serbias forsvarsminister, Aleksandar Vulin, gjentar ikke sjelden at «selv om Republika Srpska ikke har sin egen hær, så har det serbiske *folk* sin hær» – altså Serbias. Det er derfor sider ved retorikken fra sentrale serbiske myndighetspersoner som peker i samme retning som Dodiks uttalelser.

Konklusjon

I 2020 ser vi at sentrale bosniske politikere fortsatt ønsker å styrke etnisitet som det avgjørende prinsipp for hvordan staten innrettes, og at ytre aktører er med på å påvirke denne tendensen. Det viktige spørsmålet her er hvordan borgernes interesser faktisk er tjent med en slik politikk. Det som er fraværende i diskursen, er en redegjørelse for hvilke av borgernes problemer som blir løst ved at det skapes «etnisk rene» stater. Det er verdt å merke seg at selv der hvor det allerede er skapt «etnisk rene» områder, er det ingenting som tyder på at viljen til å ta et oppgjør med korrupsjon, til å styrke rettsvesen og bedre administrativ praksis øker. Det er dette som er identitetspolitikken styrke – sett fra en politisk elites side: Fokus rettes mot det symbolske, mens diskusjoner om realitetene i borgernes liv kan skyves unna.

Det kan kanskje være fristende å tenke seg at ved å gå med på kravet om etnisk deling vil konflikten i Bosnia finne sin endelige løsning. Men det er altså grunn til å frykte at kravet i stor grad er motivert ut fra behovet for å holde et følelsesladet tema åpent, og at straks man går med på ett nasjonalistisk tiltak, vil nasjonalistene åpne en ny front med en ny variant av samme spørsmål. Det er fullt mulig å finne mekanismer som sikrer likeverd og forhindrer diskriminering i et multietnisk samfunn. Men dette krever diskusjoner om komplekse og kjedelige detaljer. Og en slik diskusjon er mistenkelig fraværende i de nasjonalistiske politikernes retorikk. Det som først og fremst mangler, er «god vilje», viljen til å gjøre egne stater til fullt ut demokratiske rettsstater.

Bosnia-Hercegovina og enkelte av de andre eks-jugoslaviske landene har dessverre ikke lagt politikken fra 1990-tallet bak seg i den grad man skulle ønske. Det betyr ikke at det vil bli væpnet konflikt igjen, for slikt avhenger av hvordan den lokale utviklingen faller sammen med omstendigheter utenfor Bosnia og utenfor regionen. Og om slikt er det vanskelig å spå. Det er likevel grunn til å følge kritisk med på bruken av etnisitet som avgjørende prinsipp i politikken. Denne type politikk kan ikke vise til gode resultater når det gjelder å skape velfungerende samfunn, og i verste fall kan den lede til katastrofale konsekvenser, som på 1990-tallet.

Om forfatteren

Jon Hallvard Kværne (1972) har hovedfag i bosnisk, kroatisk, serbisk fra Universitetet i Oslo. Han har jobbet for EU-organisasjonene EUMM og EULEX i Albania

og Kosovo. De siste årene har han hovedsakelig arbeidet som skjønnlitterær oversetter fra bosnisk, kroatisk, serbisk og albansk.

Kilder

- Aftenposten. (2017). Ansatte måtte sende halve lønna til bank i Bosnia. Hentet 15. mars 2020 fra <https://www.nrk.no/norge/ansatte-pa-statnett-prosjekt-matte-sende-halve-lonna-til-bank-i-bosnia-1.13690964>
- Balkan Insight. (2019a). Bosnia blows millions of Euros on official limos. Hentet 15. mars 2020 fra <https://balkaninsight.com/2019/01/18/bosnia-blows-millions-of-euros-on-official-limos-01-17-2019/>
- Balkan Insight. (2019b). Bosnian branch of «Putin's Angels» enjoys political backing. Hentet 15. mars 2020 fra <https://balkaninsight.com/2019/03/15/bosnian-branch-of-putins-angels-enjoys-political-backing/>
- Balkan Insight. (2019c). Controversial reservist police force plans dropped in Bosnia. Hentet 15. mars 2020 fra <https://balkaninsight.com/2019/06/24/controversial-reservist-police-force-plans-dropped-in-bosnia/>
- Balkan Insight. (2019d). Bosnia powerless to halt demographic decline. Hentet 15. mars 2020 fra <https://balkaninsight.com/2019/11/21/bosnia-powerless-to-halt-demographic-decline/>
- Balkan Insight. (2020a). Dodik's tantrum politics risks pushing Bosnia into chaos. Hentet 15. mars 2020 fra <https://balkaninsight.com/2020/02/18/dodiks-tantrum-politics-risks-pushing-bosnia-into-chaos/?nocache>
- Balkan Insight. (2020b). Corruption scandal shakes Bosnia's largest political party. Hentet 15. mars 2020 fra <https://balkaninsight.com/2020/03/03/corruption-scandal-shakes-bosnias-largest-political-party/>
- Bellingcat. (2017a). The Kremlin's Balkan gambit: Part I. Hentet 15. mars 2020 fra <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2017/03/04/kremlins-balkan-gambit-part/>
- Bellingcat. (2017b). Balkan gambit: part 2. The Montenegro Zugzwang. Hentet 15. mars 2020 fra <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2017/03/25/balkan-gambit-part-2-montenegro-zugzwang/>
- China Observers. (2019). Exporting corruption? The case of a Chinese highway project in North Macedonia. Hentet 15. mars 2020 fra <https://chinaobservers.eu/exporting-corruption-the-case-of-a-chinese-highway-project-in-north-macedonia/>
- Mønnesland, S. (2020). Srebrenica 25 år etter – hvordan kunne folkemordet skje? *Internasjonal politikk*, 78(2), 195–206. <https://doi.org/10.23865/intpol.v78.2317>
- Novosti. (2018). Dačić: Bez Rusije ne bismo odbranili nacionalne interese; Albanci su zaostali u vremenu. Hentet 15. mars 2020 fra <https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/politika/aktuelno.289.html:745210-Dacic-Albanci-su-zaostali-u-vremenu-to-sto-misle---kad-na-vrbi-rod-i-grozdje>
- Novosti. (2019). Milorad Dodik: Srpska je samostalna, ali još nema papir. Hentet 15. mars 2020 fra <https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/politika/aktuelno.289.html:789119-MILORAD-DODIK-Srpska-je-samostalna-ali-jos-nema-papir>
- Radio Slobodna Evropa. (2018). Dodik, Čović, Izetbegović – ko je najbogatiji? Hentet 15. mars 2020 fra <https://www.slobodnaevropa.org/a/most-ko-je-najbogatiji-politicar-u-bih/28986875.html>
- Radio Slobodna Evropa. (2020). Kamenolom u suvlasništvu Veselinovića i Radoičića kršio propise, a radio koridor ka Jadranu. Hentet 15. mars 2020 fra <https://www.slobodnaevropa.org/a/zvonko-veselinovic-milan-radoicic-kamenolom-koridor-11/30408499.html>
- Reuters. (2020). Struggling state-owned firms hold Balkan economies back. Hentet 15. mars 2020 fra <https://www.reuters.com/article/us-balkans-economy-insight/struggling-state-owned-firms-hold-balkan-economies-back-idUSKBN1ZT0QQ>
- Transparency International. Corruption Perception Index. (2019). Hentet 15. mars 2020 fra <https://www.transparency.org/cpi2019?news/feature/cpi-2019>
- Voice of America. (2019). Političke usluge za Noćne vukove u Republici Srpskoj. Hentet 15. mars 2020 fra <https://ba.voanews.com/a/politicke-usluge-za-noćne-vukove-u-republici-srpskoj/4830384.html>
- World Bank World Development Indicators. (2018). Hentet 31. mars 2020 fra <https://databank.worldbank.org/indicator/NY.GNP.PCAP.CD/1ff4a498/Popular-Indicators>
- Žurnal. (2018). Srpska Čast: Zašto humanitarni radnici vježbaju gađanje u vojnom centru u Nišu? Hentet 15. mars 2020 fra <https://zurnal.info/novost/20919/zasto-humanitarni-radnici-vjezbaju-gadanje-u-vojnom-centru-u-nisu>
- Žurnal. (2019). Nakon Tegeltijinog obećanja u kafani: Dalida Burzić i Anika Kešelj četiri puta urgirale da se ubrza predmet. Hentet 15. mars 2020 fra <https://zurnal.info/novost/22153/dalida-burzic-i-anika-keselj-cetiri-puta-urgirale-da-se-ubrza-predmet->

Žurnal. (2020). Kontrola izbornog i pravosudnog sistema: Ruski uticaj na sigurnosno-obavještajne službe u BiH. Hentet 31. mars 2020 fra <https://zurnal.info/novost/22911/ruski-uticaj-na-sigurnosno-obavjestajne-sluzbe-u-bih>

Abstract in English

«Isto sranje, novo pakovanje». 25 Years after Srebrenica:

The Idea of Ethnically Pure States Still Influential in Bosnia-Herzegovina

25 years have passed since the end of the war in Bosnia-Herzegovina. In spite of this, the citizens live in poverty and frustration. It is hard to grasp how Bosnia's enduring political elite can stay in power without being seriously challenged. Even though they regularly figure in corruption scandals that drain the state's resources, hobble the administration and institutions and destroy mutual trust within the population. What, then, do the politicians offer their voters, when they cannot deliver progress and prosperity? A key part of the answer is: the idea of an 'ethnically pure' state. This idea still has a large impact on politics in Bosnia-Herzegovina, as well as in the other Yugoslav successor states. External actors are exploiting the idea for their own purposes; in particular it seems the Republika Srpska strongman, Milorad Dodik, is getting Russian help in his continuing endeavour to further cement ethnic divisions in Bosnia. But just like in the 1990s, the idea of ethnic separation fails to offer solutions as to how the region's countries can become prosperous and live in peace with their neighbours.

Keywords: ethnic separation • weak economy and corruption • Republica Srpska • Russian influence